

BELEIDSPLAN 2014-2017

HERVORMDE GEMEENTE VEENENDAAL

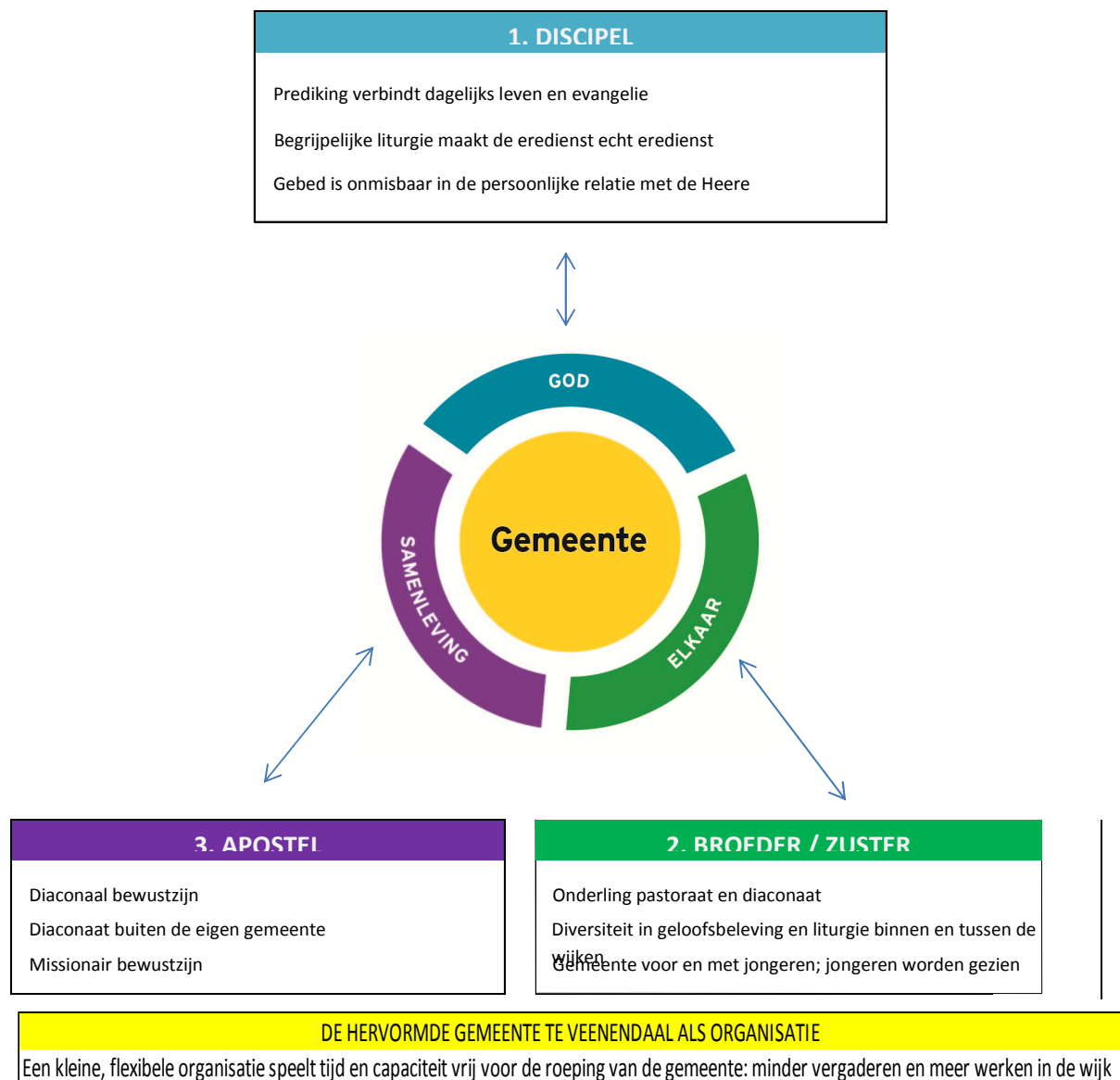
**RICHTING ZOEKEN IN
VERSCEIDENHEID**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
2.1 Evaluatie beleidsplan 2009-2012	4
2.2 Procesverantwoording	4
3. De identiteit van De Hervormde Gemeente Veenendaal	6
4. De kerk in 3 relaties	8
4.1 Algemeen	8
4.2 Relatie met God (boven)	8
4.3 Relatie met elkaar (binnen)	9
4.4 Relatie met de samenleving (buiten)	11
5. De Hervormde gemeente Veenendaal als organisatie	13
5.1 Algemeen	13
5.2 Gedachtenrichting voor wijzigingen in de overleg- en vergaderstructuur	13
5.3 Besluiten tot wijzigingen in de overleg- en vergaderstructuur	16
6. Samenhang met overig vastgesteld meerjarenbeleid	17

1. SAMENVATTING

De hierna weergegeven illustratie dient als samenvatting van de kernthema's van het beleidsplan 2014-2017.

De gemeente heeft een roeping in drie relaties, te weten de relatie tot God, deze staat centraal, de relatie naar elkaar in de gemeente en de relatie tot de naaste in de samenleving. De Algemene Kerkenraad wil de wijkgemeenten actief ondersteunen in het beantwoorden aan hun roeping. Daarnaast streeft de Algemene Kerkenraad ernaar de organisatie kleiner en flexibeler te maken waardoor tijd en capaciteit zoveel mogelijk ten goede komen aan de roeping van de gemeente.

Wij zijn een gemeente van Jezus Christus, gericht op God met tijd voor mensen

2. INLEIDING

2.1 EVALUATIE BELEIDSPLAN 2009-2012

De evaluatie van het Beleidsplan 2009-2012 heeft bij twee gelegenheden plaatsgevonden:

- a. bij de reguliere visitatie door het Regionaal College voor de Visitatie (regio Utrecht) op 17 maart 2011 en
- b. voorafgaand aan het opstellen van het nieuwe Beleidsplan 2014-2017 door de beleidsplancommissie in samenspraak met het toenmalige moderamen.

Voorname evaluaties hebben aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen:

1. De centrale gemeente als geheel functioneert goed en de doelstelling “ruimte geven” (wisselwerking tussen Algemene Kerkenraad en wijkgemeenten en wisselwerking tussen Algemene Kerkenraad en de colleges) heeft meer aandacht gekregen, maar kan nog beter ingevuld worden.
2. Rationele (soms pijnlijke) keuzes, die noodzakelijk zijn door verwachte terugloop in leden en daarmee in middelen, zijn in de beleidsperiode nog niet gemaakt.
3. Een beleidsplan moet niet te veel doelstellingen bevatten en de doelen moeten actief worden gedragen door de betrokken colleges en commissies.
4. Het functioneren van het moderamen als ‘dagelijks bestuur’ is versterkt, hoewel niet alle aspecten van de beoogde werkwijze zijn gerealiseerd.

Bij de totstandkoming van dit beleidsplan is met deze opmerkingen zo veel als mogelijk rekening gehouden.

2.2 PROCESVERANTWOORDING

Volgens de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland stelt de Algemene Kerkenraad overeenkomstig Ordinantie 4-8-5 voor een periode van vier jaar een beleidsplan op.

De Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente te Veenendaal (hierna AK) heeft hiervoor een beleidsplancommissie benoemd en deze een adviserende, coördinerende en beschrijvende rol toegekend. De commissie is opgedragen voor de periode 2014-2017 het voorgestane beleid vast te leggen in een beleidsplan.

Gelet op de historie (lees: niet eerder gemaakte keuzes) en de uitkomst van de Actie Kerkbalans 2013 is door de AK besloten bij de totstandkoming van het beleidsplan voorrang te geven aan het financiële deel. De uitkomsten van de vrijwillige bijdrage waren zodanig dat snelle besluitvorming noodzakelijk was. Daardoor is 2013 een tussenjaar geworden waarin gewerkt is in de lijn van het beleidsplan 2009-2012 en een begin is gemaakt met het beleidsplan voor de nieuwe periode 2014-2017.

Voorafgaand aan de uitwerking van het inhoudelijk deel van het beleidsplan wordt het volgende opgemerkt:

1. Met de uitkomsten van de Actie Kerkbalans 2013 is een nieuwe werkelijkheid ontstaan. Deze nieuwe werkelijkheid maakte bijstelling van de meerjarenramingen noodzakelijk.
2. In 2014 zullen zich belangrijke wijzigingen voordoen in het predikantenbestand. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe totaalafweging rond het aantal wijken binnen een reëel financieel meerjarenperspectief.
3. Voorafgaand aan de vaststelling van het financiële deel van het beleidsplan zijn alle tot de Hervormde Gemeente te Veenendaal behorende wijkgemeenten tijdens wijkavonden gehoord. Na kennisname en weging van de reacties van de gemeente heeft bijstelling van de voorstellen plaatsgevonden. De AK heeft vervolgens in de vergadering van 31 oktober 2013 het financiële deel van dit beleidsplan vastgesteld. De ernst en impact van deze besluiten wordt in de gehele gemeente ervaren. Meer dan eens werd de vraag gesteld wat dit ons heeft te zeggen.
4. Mede op basis van de uitkomsten van voornoemde wijkavonden is besloten om in het inhoudelijk deel van het beleidsplan vooral aandacht te schenken aan de volgende zes gebieden:
 - 1 Kerk zijn vandaag en morgen
 - 2 Gemeente als huis voor iedereen
 - 3 Diaconale gemeente nu
 - 4 Goede pastorale gemeente
 - 5 Gemeente met en voor jongeren
 - 6 Kleinere, flexibeler organisatie

Rond deze thema's zijn zes gespreksgroepen gevormd, die openstonden voor gemeentelieden uit alle wijken. Door de groepen is gebruik gemaakt van de uitgangspunten van de methode van 'Waarderende Gemeente Opbouw'¹. Op deze wijze zijn vanuit de breedte van de gemeente bouwstenen voor het beleid aangereikt.

5. Bij analyse van de verslagen van voornoemde gespreksgroepen bleek dat er veel overlap bestond tussen de bouwstenen die door de groepen één tot en met vijf waren aangereikt. De thema's die uit de overgelegde verslagen naar voren kwamen waren het best te clusteren volgens de volgende drie betekenisvolle relaties van de gemeente: de relatie met God, de relatie met elkaar en de relatie met de samenleving. Voor de opzet van het beleidsplan is dan ook gekozen voor een structuur, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen Boven (relatie met God), Binnen (relatie met de gemeente) en Buiten (relatie met de samenleving). De met deze structuur samenhangende beleidsvoornemens zijn gecompriemd weergegeven in hoofdstuk 4 van dit rapport. Gecomprimeerd vanwege de praktische uitvoerbaarheid. Daarbij zijn de beleidsvoornemens naar onderwerp/belang geordend. Vervolgens wordt per onderwerp/belang de beleidskeuzes van de centrale gemeente (kolommen 1 en 2) en handreikingen voor de uitwerking door de wijkgemeenten (kolommen 3 en 4) weergegeven.
6. Bij de uitwerking van het inhoudelijke deel van het beleidsplan is rekening gehouden met de financiële kaders van het door de AK op 31 oktober 2013 vastgestelde financiële deel van het

¹ Voor meer informatie over deze methode verwijzen wij naar de eerder opgestelde toelichting op hervormdveenendaal.nl. Uitkomsten zijn vastgelegd in een eindverslag: *Bouwstenen en aanbevelingen eindverslagen WGO (febr. 2014)*

beleidsplan. Dit vastgestelde financiële deel is als bijlage bij dit rapport opgenomen. Deze bijlage dient in samenhang met het volledige rapport te worden gelezen.

3. DE IDENTITEIT VAN DE HERVORMDE GEMEENTE VEENENDAAL

De kerk is niet van vandaag of gisteren; de kerk is van God en daarom een kerk met een verleden en een toekomst!

Als deel van Christus' gemeente in Veenendaal mogen we binnen de Protestantse Kerk in Nederland delen in die eeuwenlange traditie die perspectief heeft. Dit gaat terug tot de eerste gemeente in Jeruzalem (Handelingen 2): het werk van de Heilige Geest die ons laat zien dat Jezus Christus, de Zoon van de Vader, de Schriften vervult. Zijn sterven en opstaan zijn hét kruispunt in de geschiedenis van God met Zijn wereld en Zijn schepselen.

De Vader van Jezus Christus is geen ander dan de God van Abraham, Isaac en Jacob. Jezus Christus kan alleen verstaan worden tegen de achtergrond van de weg van God met Israël. Hij is gekomen als vervulling van de wet en de profeten. Het Israël van de Schriften is de voorgeschiedenis van de kerk. Door Hem deelt de kerk in de aan Israël geschonken verwachting. Daarom is de kerk geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël. Zo weten we ons deel van de 'algemene, christelijke kerk'.

Dankbaar aanvaarden we de traditie van de Reformatie, zoals verwoord in de belijdenisgeschriften, die ons in de lijn van de kerk van alle eeuwen telkens weer terug wil brengen bij onze bronnen:

- Bij de Bijbel (sola scriptura), als enige bron voor ons kennen en het toetsen van onze kennis van de drie-enige God en van onszelf. Die lezen we telkens weer en opnieuw om Zijn boodschap ook vandaag te verstaan.
- We willen luisteren naar de hele Schrift (tota scriptura) om bewaard te worden voor blinde vlekken en het blijven hangen in onze systemen.
- Het gaat niet om kille kennis of starre stand van zaken, maar het draait om een relatie die God in Christus met ons aangaat. Hij is God-met-ons, in Hem komt IK BEN, de Ene ons nabij. Daarom draait het alleen om Christus (solo Cristo), om Zijn kruis en opstanding.
- Alleen door het geloof in Hem (sola fide) kunnen we die uitgestoken hand van God aanvaarden; door de Heilige Geest houden wij ons vast aan Hem.
- Door Zijn genade alleen (sola gratia) ziet de HEERE naar ons om, dat is niet onze verdienste. Alleen omdat we het helemaal cadeau krijgen, mogen we voor altijd veiligheid vinden bij Hem en volharden.

Zo zijn we samen "gereformeerd om steeds weer ge-re-formeerd te worden". Ook als gemeente en wijkgemeenten in Veenendaal zijn we deze weg gegaan.

Als we op die weg rond het vaststellen van het beleidsplan (en eerder al het financiële deel daarvan) even een pas op de plaats maken dan is elk triomfalisme ons vreemd. Immers, na een

lange periode waarin de groei van de burgerlijke gemeente zich vertaalde in de groei van het aantal wijkgemeenten, leeft al ruim tien jaar een besef van zorgen over verlies van leden door kerkverlating, zowel door geloofsverlies als vanwege overgang naar andere gemeenten. Maar de vraag dringt zich wel op of ons dat ook 'hervormd' heeft. Zochten we bevestiging in ons eigen gelijk of strandden we in onze verlegenheid en vragen?

Met die vragen wijzen we niet naar anderen, maar we stellen ze onszelf. Omdat we nu (opnieuw) de urgentie ervaren van de neergang en het vertrek van gemeenteleden. Deze zichtbare teruggang wordt ook ervaren als een situatie waarin God ons tot herbezinning wil brengen. Zit er ook niet iets van oordeel in omdat we niet (genoeg) geluisterd hebben, omdat we zo met onszelf bezig zijn.? Zijn we toch meer 'van' de wereld en deze tijd, dan 'in' de wereld? Ons passen hierin verootmoediging en nieuwe toewijding. Om te leven als ranken in de Wijnstok, omdat we zonder Christus niets kunnen doen. Dan gaat het er niet om dat wij – als rank – aan onze trekken komen, maar om vruchten voor de Landman.

En daarom: "gereformeerd om steeds weer ge-re-formeerd te worden". Ook voor vandaag en morgen zoeken we onze weg om hier en nu vorm te geven aan onze roeping. Dat levert een veelkleurig beeld op, maar ook een gedeeld verlangen om vernieuwd te worden naar het beeld van Gods Zoon en zo tot zegen te zijn.

De AK ziet het als haar taak om op deze basis met de wijkgemeenten in gesprek te zijn. Als actuele ontwikkelingen ons voor nieuwe vragen stellen, zal de AK in verbondenheid met de 'oude' sola's onderzoeken waar en hoe nieuwe antwoorden nodig en mogelijk zijn.

4. DE KERK IN 3 RELATIES

4.1 ALGEMEEN

'Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een volk dat God Zich tot Zijn eigendom maakte; opdat u de deugden zou verkondigen van Hem Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht (1 Petrus 2, 9).'

De gemeente van Christus is daarom een gemeenschap die viert, die leert, die leeft voor Gods aangezicht ('boven'), die dient ('binnen') en die getuigt ('buiten'). Dat geldt voor de Hervormde Gemeente te Veenendaal als geheel en krijgt in het bijzonder gestalte in de wijkgemeenten.

Binnen de Hervormde Gemeente te Veenendaal gaan we op zoek hoe we kerk dienen te zijn in deze tijd. De gemeente is daarbij bereid om, met behoud van het goede, zoals is verwoord in hoofdstuk 3, nieuwe wegen te zoeken en wil in het vertrouwen op haar Heere ook nieuwe wegen gaan waar de Heilige Geest die wijst. Daarbij beseffen we terdege dat het in de gemeente niet afhangt van allerlei (nieuwe) activiteiten die wij bedenken of organiseren. Het God is die Zijn gemeente bouwt en bewaart. Geconstateerd wordt dat in de gemeente het verlangen leeft naar verdieping van het geloofsleven, het vasthouden van elkaar met respect voor toenemende verscheidenheid aan geloofsbeleving en het verlangen om anderen te bereiken met het evangelie en in dienstbaarheid.

De Hervormde Gemeente te Veenendaal heeft acht wijkgemeenten; elke wijkgemeente heeft een eigen kerkenraad. Uit elke kerkenraad wordt overeenkomstig de kerkorde een gelijk aantal ambtsdragers aangewezen die samen de AK vormen. Aan de kerkenraad van de wijkgemeente is onder andere de zorg voor de eredienst, de pastorale en de diaconale zorg voor de leden van de wijkgemeente toevertrouwd.² De AK heeft tot taak de belangen van de gemeente als geheel te behartigen. Aan de AK is daarbij het overleg met de wijkkerkenraden over de eigen taak en samenwerking van de wijken toevertrouwd (ordinantie 4-9-4). Hieronder valt het voeren van het lerende gesprek met elkaar.

Het hiervoor weergegeven onderscheid komt in de in dit hoofdstuk opgenomen tabellen in de kolommen 1 en 2 (de taak van de AK) en de kolommen 3 en 4 (de taak van de wijkgemeenten) tot uitdrukking. Op deze manier wordt kernachtig weergegeven welke onderwerpen voor het geheel van de gemeente van belang zijn, waarbinnen elke wijk eigen keuzen moet maken.

4.2 RELATIE MET GOD (BOVEN)

God heeft zich geopenbaard in Zijn woord, in het spreken van de profeten en in het bijzonder in de komst van Zijn Zoon in deze wereld als een eenzijdige daad van Hem uit liefde voor zondaren.

² Ordinantie 4-7-1 geeft als arbeidsveld onder andere aan: zorg voor de dienst van Woord en sacramenten, het leiding geven aan de opbouw van de gemeente in de wereld en de zorg voor de missionaire, diaconale en pastorale arbeid en de geestelijke vorming.

Het kruis en de opstanding van Jezus Christus staan centraal in onze gemeente en zijn de dragende grond van alles wat er plaats vindt in de gemeente. Voor de komende vier jaar wil de gemeente nadrukkelijk aandacht geven aan de thema's gebed, liturgie en prediking. Het gemeenschappelijke vraagt om uitwerking en eigen keuzen in wijken en in commissiewerk.

	Onderwerp / belang ³	Wat bereiken	Suggesties : wat nodig	Suggesties: eerste stap
A1	Prediking / Kennis van de Schrift en het verbinden van de heilsboodschap aan het dagelijks leven.	Discipelschap: leven in eenheid voor God: alle dagen, werkzaamheden, etc. dragen bij aan Zijn eer.	Eenheid in onderwijs en diensten nastreven (thema's catechese terug laten komen in de kerkdienst; en andersom). Prediking vervolg geven in geloofsgesprekken (preekbespreking, gesprekken in gezinnen). Bijbellezen en gebed in gezin en persoonlijk leven	Prediking frequenter bespreken in de gemeente op bijeenkomsten voor jong en oud en in de kerkenraad. Periodieke reflectie op prediking door een panel van enkele gemeenteleden samen met de predikant. 'Huisgodsdienst' als thema in het pastoraat
A2	Een begrijpelijke liturgie/stelt gemeenteleden in staat de kerkdienst een echte eredienst te laten zijn	De onderdelen van de liturgie (vieren, leren, verootmoediging, aanbidding, lofprijzing en gemeenschap) zijn tot eer van God en hebben persoonlijk betekenis voor gemeenteleden.	Onderwijs over de liturgie. Evaluatie liturgie is jaarlijks agendapunt in kerkenraad. Doordenking invulling van de tweede dienst, mede in relatie tot doordenken van de bronnen (het waarom).	Catecheselessen/ jeugdzondagthema over liturgie. Start evaluaties in seizoen 2014-2015.
A3	Gebed / de ademtocht van het geloof	Gebed heeft een belangrijke plaats in en om de eredienst, in andere gemeente-activiteiten en in het persoonlijk geloofsleven.	Gebedsbijeenkomsten. Gebedsonderwijs. Bidden voor de gemeenschap. Gebedspastoraat.	Oppakken van initiatieven zoals Week van het Gebed en Gebed voor de stad.

4.3 RELATIE MET ELKAAR (BINNEN)

³ In de eerste kolom staat niet alleen het onderwerp (als kernwoord), maar ook een korte aanduiding van het belang hiervan (gescheiden door een /).

De gemeente is een geroepen gemeenschap. Die gemeenschap kenmerkt zich door onderlinge liefde en dienstbetoon, die tot uiting komt in pastorale en praktische zorg, erkenning en omzien naar elkaar. De wijkgemeenten zijn in de meeste gevallen getalsmatig van grote omvang. Betrokkenheid op elkaar krijgt met name gestalte binnen de kleinere verbanden binnen de gemeente, zoals (Bijbel)kringen en gebedsgroepen.

	Onderwerp / belang	Wat bereiken	Suggesties : wat nodig	Suggesties: eerste stap
B1	Onderling pastoraat intensiveren/zorg voor elkaar, verbondenheid en geloofsgesprekken binnen de gemeente.	Verschuiving van zorg door 'vooral ambtsdragers' naar een structuur waarin gemeenteleden zelf hierin centraal staan en ambtsdragers vooral ondersteuning bieden. Jongeren horen ook binnen deze structuur en er is oog voor hen en hun geloofsvragen.	Onderlinge zorg binnen de kringen: onderling pastoraat en onderling diaconaat. Toerusten van de verantwoordelijke gemeenteleden (inclusief ambtsdragers) voor deze specifieke taak door middel van een systematisch toerustingsaanbod.	Deelname kringwerk intensiveren (koppelen aan structuren). zoeken) Evangelist de opdracht geven een toerustingsaanbod te ontwikkelen. Uitbouwen draagvlak Agape-maaltijdkringen.
B2	Diversiteit in geloofsbeleving en liturgie / verbondenheid vanuit de visie en ruimte om daaraan invulling te geven	Waardering en ondersteuning van de veelkleurigheid tussen en binnen de wijkgemeentes om ieder een geestelijk thuis te bieden. Inzake het perforatiebeleid het volgen van de kerkorde (geen formele drempels). Mede vanuit de pijn over het vertrek van gemeenteleden en de onmacht hen (en mogelijk anderen?) binnen onze gemeente vast te houden: verkennen en duiden van de achtergronden hiervan.	Oog voor motieven van kerkverlating. Oog voor wensen en het verlangen van gemeenteleden en hieraan waar mogelijk en waar passend binnen de identiteit van de gemeente gehoor geven.	Gesprekken voeren met kerkverlaters om te onderzoeken welke knelpunten ervaren worden. De AK agendeert het thema 'Verkennen en duiden van verlangen en achtergronden van het (mogelijke) vertrek van leden.

	Onderwerp / belang	Wat bereiken	Suggesties : wat nodig	Suggesties: eerste stap
B3	Jongeren worden gezien / de jeugd is de toekomst van de gemeente.	Vragen van jongeren worden serieus genomen. Jongvolwassenen worden tijdig ingeschakeld in het (ambtelijke) werk in de gemeente.	Wijze, oudere broeders en zusters, die de vragen serieus nemen en vanuit een persoonlijke relatie met God de vragen kunnen beantwoorden. Alle generaties zijn zichtbaar in de kerkenraad, ook de twintigers en dertigers binnen de gemeente.	Kerkenraden zijn actief in gesprek met eigen jongeren, bezoeken avonden

4.4 RELATIE MET DE SAMENLEVING (BUITEN)

Als gemeente van Christus zijn wij niet van de wereld, maar zijn wij wel midden in de wereld geplaatst. Zoals het volk Israël in de ballingschap vrede moest zoeken voor de stad (Jeremia 29, 7), zo hebben wij als gemeente de opdracht te bidden tot de Heere voor de vrede van onze stad en de wereld waarin wij leven. Die opdracht gaat gepaard met een belofte: 'want in haar vrede zult u vrede hebben'.

De context waarin wij leven is heel breed. We staan midden tussen mensen die onze God niet kennen, maar ook midden in het kerkelijke leven in onze plaats. Dat zijn de andere gemeenten, die net als wij tot de Protestantse Kerk in Nederland horen en gemeenten, waar we soms wel en soms niet of nauwelijks mee samenwerken (CGK, NGK, GKv, HHK, Ger. Gem, evangelische gemeenten) en initiatieven om gemeente te zijn met gelovigen uit andere culturen (Poster, ICF). In ons land en in onze tijd kunnen wij het ons niet langer permitteren om afzonderlijk op te trekken. Waar mogelijk zoekt onze gemeente in haar activiteiten die zijn gericht op de samenleving actief naar verbinding met de andere geloofsgemeenschappen. Wij zijn samen Gods eigendom en samen geroepen tot verkondiging en dienst).

Er is veel nood en armoede in de wereld; in de wijken, in ons land en wereldwijd komt dat op ons af. De overheid trekt zich steeds meer terug. De gemeente is zich bewust van haar diaconale verantwoordelijkheid, maar weet ook dat zij niet alle nood kan lenigen. Waar nodig en mogelijk zal de gemeente dienend en helpend aanwezig zijn, om ook in de dienst aan de naaste getuige van Jezus Christus te zijn.

	Onderwerp / belang	Wat bereiken	Suggesties : wat nodig	Suggesties: eerste stap
C1	Diaconaal bewustzijn/ elk gemeentelid ziet om naar anderen in eigen omgeving	Gemeenteliden weten zich geroepen tot dienstbaarheid in het Koninkrijk van God, in	Diaconaal onderwijs voor de jong en oud. De basishouding stimuleren dat elk gemeentelid iets betekent voor anderen.	In pastoraat en onderwijs oog voor de drie aspecten: boven- binnen en buiten, wat dit vraagt voor

	Onderwerp / belang	Wat bereiken	Suggesties : wat nodig	Suggesties: eerste stap
		Veenendaal, Nederland en wereldwijd. Zowel financieel als praktisch. Iedereen weet zich hierbij betrokken.		beschikbaarheid als gemeentelid.
C2	Diaconaat buiten de eigen gemeente/ helpen waar hulp nodig is.	Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen (armoede /WMO/ participatiemaatschappij). Zichtbaarheid en dienstbaarheid in de wijk door aanbod van concrete diensten en praktische hulp, waar mogelijk in samenwerking met andere kerken en maatschappelijke initiatieven.	Voor een nadere uitwerking van wat nodig is wordt verwezen naar het beleidsplan van de diaconie.	Elke wijk zoekt naar eigen invulling en speerpunten. Versterken van structuren van onderlinge relaties in de gemeente. Centraal doen wat beter centraal kan.
C3	Missionair bewustzijn/ iedereen heeft Christus nodig tot behoud.	Gemeenteleden dragen de blijde boodschap uit in hun omgeving en nodigen uit om mee te gaan naar samenkomsten van de gemeente. Samenwerking met andere kerken bij missionaire activiteiten. Prediking moet verstaanbaar zijn voor buitenstaanders.	Toerusten gemeenteleden tot vrijmoedigheid en uitdragen van het evangelie in persoonlijke relaties en in de wijk. Wijkgemeenten/ kringen staan open voor randkerkelijken. Bewust stimuleren van een missionair traject (bijv. met IZB).	Evangelist-jeugdwerkleider-diaconaal medewerker biedt toerusting aan. Ervaringen en verlegenheid wordt met elkaar gedeeld in kringen en of diensten. Ministerie predikanten vragen om in samenhang met A1 (kennis van de Schrift) een serie toerustingsdiensten te organiseren (elke predikant eigen deelthema) in 2014-2015 of seizoen erna.

5. DE HERVORMDE GEMEENTE VEENENDAAL ALS ORGANISATIE

5.1 ALGEMEEN

De gemeente wil voortdurend bezien hoe haar organisatie dienstbaar is aan de doelen. De veranderingen in cultuur en maatschappij vragen meer dan ooit om het zoeken naar een goede afstemming tussen de taken die er zijn en de gaven en talenten van gemeenteleden en ambtsdragers. Er is dan ook behoefte aan meer flexibiliteit in de organisatie en de mogelijkheden om minder mensen te belasten met een grote vergaderdruk. Voor velen ligt het eigenlijke werk immers in de wijkgemeente. Daarom vraagt de organisatie van het kerkelijk werk om het maken van nieuwe keuzes.

Op dit moment fungeren op centraal niveau naast drie bestuursorganen (AK, College van Diakenen en College van Kerkrentmeesters), een aantal commissies van bijstand (van de AK) en diverse commissies vanuit diaconaal en kerkrentmeesterlijk belang. Een deel van de dienstdoende predikanten is lid van de AK en allen behoren tot het ministerie van predikanten. Laatste is een informeel overlegorgaan waar meer en meer ook bezinnende momenten zijn, gericht op het ondersteunen van elkaar bij de leidinggevende taak als voorganger. Daarnaast zijn er meerdere pastorale medewerkers (verbonden aan een of meer wijken) en een 'evangelist-jeugdwerkleider-diaconaal medewerker' verbonden aan de gemeente als geheel.

Naar aanleiding van de analyse van de uitvoering van de voornemens van het Beleidsplan 2009-2012 en signalen uit meerdere wijken is onder het thema 'kleiner en flexibeler' een gespreksgroep bijeen geweest (zie ook hoofdstuk 2 van dit rapport). Deze gespreksgroep heeft zich beziggehouden met de vraag op welke wijze het kerkelijk werk op centraal niveau minder tijdrovend kan zijn en meer ruimte kan ontstaan voor inhoudelijke taken. De uitkomsten hiervan zijn in dit hoofdstuk vertaald naar beleidsvoornemens en punten voor verder onderzoek.

5.2 GEDACHTENRICHTING VOOR WIJZIGINGEN IN DE OVERLEG- EN VERGADERSTRUCTUUR

De AK staat voor de komende jaren de volgende ontwikkelingsrichting voor ogen:

A. Stimuleren tot verkleinen en efficiënter maken van wijkkerkenraden en verminderen vergaderlast van ambtsdragers.

De kerkorde kent de variant van een "kerkenraad met werkgroepen" (ordinantie 4-10), waarbij de kerkenraad veel taken delegeert aan een versterkt moderamen (de zogenaamde "kleine kerkenraad"). Deze kleine kerkenraad geeft leiding aan het werken met werkgroepen (taakgroepen en/of sectieteams). Van de kleine kerkenraad kunnen desgewenst een vrijgestelde voorzitter en een vrijgestelde scriba deel uit maken. Weliswaar moeten, ook in deze structuur, bepaalde besluiten genomen worden door de wijkkerkenraden, maar de bijeenkomsten van de wijkkerkenraden zullen vooral bezinnend en vormend zijn. Waar mogelijk wordt deze werkwijze ook vertaald naar het

AK-niveau (zie hierna). Deze aanpak beoogt meer ruimte te bieden voor uitvoerende werk:

- indien nodig meer taken naar het moderamen;
- pastorale ouderlingen concentreren zich op de pastorale taak en worden minder betrokken bij details van het besturen (met periodiek eigen pastoraal overleg).
- op gelijke wijze geldt dat ook voor de ouderlingen-kerkrentmeester en voor de diakenen.

Wijkkerkenraden kunnen indien gewenst op een structuur met een “kleine kerkenraad” overgaan. Om van elkaar te leren worden ervaringen met deze werkwijze in de AK gedeeld.

- B. Kleiner en efficiënter is ook op centraal niveau van belang. Beoogd wordt vanaf medio 2015 te gaan werken met een **kleinere AK**, waarbij per wijk minder ambtsdragers aangewezen worden⁴. Vanuit het model van een kerkenraad met werkgroepen wordt gezocht naar het aanvullen van deze verkleinde AK met adviserende leden vanuit een aantal nader aan te wijzen commissies (werkgroepen). Deze kunnen als linking-pin functioneren met het dagelijks bestuur van deze werkgroep (Jeugdraad, CZC, CEC, Commissie Kerk en Israël).

De communicatie met de wijkgemeenten krijgt vorm door een goede verslaglegging vanuit de AK en het moderamen van de AK. De leden vanuit de wijken fungeren hier zonder last of ruggespraak, maar vervullen wel een belangrijke functie in de wederzijdse communicatie.

- C. **De AK richt zich op twee hoofdlijnen:** de in de kerkorde (ordinantie 4-9-4) en de op grond van de plaatselijke regeling aan de AK toebedeelde taken en het geestelijk leiding geven aan de gemeente als geheel, zoals aangegeven in dit beleidsplan. Belangrijke momenten zijn het vaststellen van beleidsplannen, jaarstukken, het financiële beleid, het personeelsbeleid, het beroepingswerk en de beheersmatige taken. Inzake het beroepingswerk vervult de AK naast de formele taken nadrukkelijk een rol in de planfase (advies over profielschets, vaststellen groslijst).

De keuze voor een kleinere, maar sterk beleidsmatig functionerende AK vraagt om zoveel mogelijk continuïteit in de afvaardiging door de wijken en monitoring van het eigen functioneren.

- D. **Blijven inzetten op krachtig functioneren moderamen AK.** De voorbereiding van de AK-vergaderingen is van groot belang, wat vraagt om handhaving van het versterkt functionerende moderamen (inzet beleidsplan 2009-2012). Een predikant-lid van het moderamen kan als samenroeper van het ministerie van predikanten functioneren. Voorzitter en scriba worden (zo nodig) vrijgesteld van bepaalde andere ambtelijke taken.

Koppeling in persoon (linking-pin) van de andere colleges (diakenen, kerkrentmeesters) met het moderamen van de AK is zeer gewenst, wat ook vraagt om vrijgestelde ambtsdragers hiervoor.

⁴ Ordinantie 4.9.2 bepaalt met betrekking tot het minimum aantal leden het volgende: Elke wijkkerkenraad wijst aan de hand van een door de algemene kerkenraad op te stellen rooster uit zijn midden een of meer leden voor de algemene kerkenraad aan, met dien verstande dat in de algemene kerkenraad ten minste twee predikanten, drie ouderlingen, twee ouderlingen-kerkrentmeester en drie diakenen zitting hebben.

Het moderamen schenkt veel aandacht aan overleg met permanente en ad hoc commissies en zoekt hiervoor passende vormen, zoals voorzittersoverleg op diverse niveaus (colleges, uitvoerende werkgroepen, enzovoort).

Het moderamen heeft tot taak het voorbereiden, samenroepen en leiden van de bijeenkomsten van de AK, de uitvoering van die besluiten van de AK waarvoor geen anderen aangewezen zijn, en voorts, onder verantwoording aan de AK, het afdoen van zaken van formele en administratieve aard en van zaken die geen uitstel gedogen. Jaarlijks wordt de werkwijze geëvalueerd, gekoppeld aan een totaaloverzicht (evaluatie) van het moderamen, mede in relatie tot het beleidsplan en jaarstukken van colleges.

- E. **Versterken inhoudelijke en beleidsvoorbereidende rol predikanten en kerkelijk werkers.** Het ministerie van predikanten – in collegiaal overleg met de kerkelijk werkers – wordt gevraagd duidelijker dan tot nu toe een inhoudelijk adviserende rol te vervullen. Hierbij wordt gedacht aan preadviezen en/of voorstellen aan de AK. Ervaringen met deze werkwijze worden geëvalueerd in het moderamen van de AK.
- F. **Versterken van de flexibiliteit op centraal niveau.** Flexibiliteit op centraal niveau kan worden versterkt door te werken met uitvoerende commissies (nu commissies van bijstand) en tijdelijke commissies. Bij dit laatste kan worden gedacht aan al dan niet structurele klankbordgroepen met gemeenteleden die ervaring hebben met maatschappelijke thema's die onze aandacht vragen. Zij krijgen een specifieke en concrete opdracht en worden hiervoor gekoppeld aan een van de colleges (Moderamen AK, CvK, CvD).

De huidige uitvoerende commissies kunnen waar mogelijk worden samengevoegd. Het moderamen AK volgt de ontwikkelingen van deze commissies en komt zo nodig met voorstellen tot herstructurering. Hierbij worden duidelijke taakomschrijvingen vastgelegd.

- G. **Het veranderingsproces binnen de Hervormde Gemeente Veenendaal** beheersbaar, efficiënt en flexibel te houden door:
- i. Waar mogelijk **pilots te stimuleren**, deze te evalueren en die desgewenst te verbreden.
 - ii. In het proces van de voorgenomen **transitie naar 6 wijken** van elkaar zoveel mogelijk te leren en demotiverend lange processen te vermijden.
 - iii. De naamgeving van wijkgemeenten verder te uniformeren door zo mogelijk **kerknamen te gebruiken als wijknaam** (bijvoorbeeld Oude Kerk-gemeente). Beginnende bij de Oude Kerk en met de klok mee tot de Westerkerk. Deze chronologische volgorde is veel duidelijker voor alle gemeenteleden.
 - iv. De **monitoring** van het beleid van de centrale gemeente te versterken door gebruik van permanente adviescommissies, waarin deskundige gemeenteleden zitting hebben. Zij kunnen volgens een bepaald ritme of op afspraak beschikbaar blijven voor advies. Naast de nu al functionerende commissies (Financiële advieszaken en Juridische zaken) kan ook een tijdelijke Beleidsadviescommissie (BAC) een dergelijke functie vervullen.
- H. **Vereenvoudiging onderlinge communicatie en processen in de gemeente:**
- i. Kiezen voor een soepele omgang met perforatie als uiting van actieve ondersteuning van de diversiteit tussen de wijkgemeenten. De geografische structuur blijft uitgangspunt en basis voor de eenheid van wijkgemeenten, maar tegelijk wordt

zonder beperkingen ruimte geboden voor duurzame keuzen voor het meeleven in wijk naar voorkeur.

- ii. Versterking van de communicatie. Intern zijn de notulen AK en samenvattingen van notulen van het Moderamen AK van groot belang; deze komen ter beschikking van alle wijkkerkenraden.

5.3 BESLUITEN TOT WIJZIGINGEN IN DE OVERLEG- EN VERGADERSTRUCTUUR

Na de besluitvorming over het beleidsplan wordt de uitwerking van de hierboven beoogde invulling van de overlegstructuur vastgelegd in de volgende besluiten:

1. Het instellen van een op afroep beschikbare beleidsadviescommissie, die waar nodig specifieke adviesopdrachten uitvoert. Deze commissie wordt onder andere gevraagd met betrekking tot de voornemens onder 5.2, B en F (kleinere AK, herstructureren commissies van bijstand) voor 31 december 2014 voorstellen te formuleren.
2. Een aanpassing van de plaatselijke regeling, voorzien in 2015.
3. In overleg te treden met de wijkgemeenten over mogelijke wijziging van de wijknamen.

6. SAMENHANG MET OVERIG VASTGESTELD MEERJARENBELEID

Zoals eerder aangegeven in dit beleidsplan (zie 2.2) is een apart **financieel deel van het beleidsplan** (*Kerk met toekomst. Beleidsplan 2014-2017, onderdeel financieel beleid Hervormde Gemeente te Veenendaal*) op 31 oktober 2013 als financieel beleid voor de periode 2014-2017 vastgesteld. Dit document dient te worden beschouwd als onderdeel van dit beleidsplan en wordt toegevoegd als bijlage bij dit plan

De stapsgewijze uitvoering van dit beleidsplandeel is direct ter hand genomen. De resultaten van de Actie Kerkbalans 2014 liggen in lijn met het gekozen perspectief.

Een tweede relevant beleidsplan in de gemeente is het **Beleidsplan Diaconie**, dat loopt over de periode 2011-2015. De beleidsvoornemens in dit plan zijn in lijn met dit eerder vastgestelde diaconale beleid.

Tot slot: verwijzing naar andere belangrijke documenten

Naast en achter dit beleidsplan zijn een aantal beleidsdocumenten van belang geweest bij de vaststelling van dit beleidsplan. Dit betreft:

- Beleidsplan Diaconie, periode 2011-2015.
- Richting geven en ruimte scheppen. Beleidsplan 2009-2012 Hervormde Gemeente te Veenendaal.
- De plaatselijke regeling van werkzaamheden (laatstelijk aangepast door de AK op 19 september 2013 en in werking getreden met ingang van 31 oktober 2013).
- Bouwstenen en aanbevelingen eindverslagen WGO (febr. 2014)

Beleidsplan 2014-2017, onderdeel financieel beleid

HERVORMDE GEMEENTE VEENENDAAL

Kerk met toekomst

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	3
INLEIDING	4
1.1 Algemeen.....	4
1.2 Huidige situatie.....	4
1.3 Verantwoording van de opzet.....	6
2 UITGANGSPUNTEN.....	7
2.1 Algemeen.....	7
2.2 Te onderkennen uitgangspunten en/of criteria	7
2.3 Geografische basisstructuur voor wijkgemeenten.....	7
2.4 Onderlinge solidariteit en verscheidenheid.....	8
2.5 Vermogenspositie en exploitatie-evenwicht.....	8
2.6 Verantwoord investeringsbeleid.....	8
3 BEZUINIGINGSRICHTING.....	9
3.1 Algemeen.....	9
3.2 Totaalbeeld bezuinigingsvoorstel.....	9
3.3 Alternatieven.....	10
3.4 Stappen naar de toekomst: 6 wijken en 6 predikanten.....	11
3.5 Compensatie pastorale bijstand.....	12
3.6 Temporiseren Veenendaal-Oost	14
3.7 Vermogenspositie	15
3.8 Inkomsten.....	16
3.9 Overige ontwikkelingen	16
4 NIEUWE FINANCIËLE MEERJARENRAMING	17
Financiële ontwikkeling tot 2025 (exclusief mutaties in fondsen en voorzieningen en buitengewone baten en lasten).....	17
5 PROCEDURE.....	18
BIJLAGEN	20
1 Vragen en antwoorden bij het beleidsplan.....	20
2 Begrippenlijst.....	20

WOORD VOORAF

Het starten van de nieuwe beleidsplancyclus met vaststelling van het financieel deel van het beleidsplan 2014-2017 is een wat ongebruikelijke procedure. Deze werkwijze vloeit voort uit de in het beleidsplan 2009-2013 opgenomen beleidsvoornemens voor kostenbesparing en een toekomstscenario. Vanaf 2009 is ingezet op kostenbeheersing en groei van de inkomsten. Hierdoor zijn inkomsten en uitgaven een aantal jaren redelijk op niveau gebleven, mede omdat de beoogde kostenreductie succesvol is geweest. Vanaf januari 2013 is echter zichtbaar dat dit niet meer volstaat en is sprake van daling van de inkomsten uit de actie Kerkbalans. Dat heeft gevraagd om het naar voren halen van een geactualiseerd financieel meerjarenperspectief.

De beleidsplancommissie heeft desgevraagd met alle steun van het College van Kerkrentmeesters het formuleren van vornoemd financieel meerjarenbeleid opgepakt. De voorlopige vaststelling van het plan heeft in juni 2013 plaatsgevonden. Daarna is intensief overleg gevoerd met gemeenteleden in de vorm van zeven wijkavonden. Hierbij bleek grote betrokkenheid bij dit onderdeel van het beleid en zijn veel vragen gesteld om extra informatie. Hieraan is op zo kort mogelijke termijn vorm gegeven. Dit door op de website in de vorm van 'vragen en antwoorden' extra informatie te bieden. Bij de opstelling van dit deel van het beleidsplan wordt verwezen naar deze achtergrondinformatie. Slechts hetgeen direct voor de beleidskeuzen onderbouwend is komt in de uiteindelijke tekst terug.

Heel wat gemeenteleden en enkele wijkkerkenraden hadden graag gezien dat eerst missie, visie en doelstellingen zouden zijn geformuleerd en dan pas de financiële mogelijkheden zouden zijn bezien. Hierbij wordt opgemerkt dat het huidige voorstel uitgaat van de heldere beleidsvisie zoals vastgelegd in het vorige beleidsplan dat van kracht blijft zolang er geen nieuw beleidsplan is (motto 'Richting geven en ruimte scheppen'). Elk nieuw beleid heeft heldere financiële kaders nodig. Binnen deze kaders is alle ruimte voor eventuele andere visies. Dat vraagt tijd en rust, waarbij wordt aangetekend dat de rol van de Algemene Kerkenraad hierbij beperkt is. Immers, kerkordelijk en feitelijk gaan de wijkgemeenten over de inhoudelijke zaken. De tweede fase van het beleidsplan wordt aansluitend direct ter hand genomen.

INLEIDING

1.1 Algemeen

Dit eerste deel van het beleidsplan concentreert zich op het financieel beleid van de centrale gemeente. Het wordt in 2014 ingevoegd in het nieuwe beleidsplan 2014-2017 van de Hervormde Gemeente Veenendaal. Met het oog op de zorglijke financiële situatie wordt aan het nemen van concrete maatregelen voorrang gegeven, direct te volgen door fase twee van de ontwikkeling van een nieuw beleidsplan (overige onderdelen beleidsplan). Voor dat onderdeel van het beleid wordt uitgegaan van de ongewijzigde voortzetting in 2013 van het beleid (op hoofdlijnen) zoals vastgelegd is in het Beleidsplan 2009-2012.

De Hervormde Gemeente Veenendaal is onderverdeeld in een negental wijkgemeenten. Daarbij geldt de wijkgemeente/het wijkgebouw over het algemeen als kerneenheid, bijvoorbeeld voor prediking, pastoraat en catechese, maar in zaken van diaconie en kerkrentmeesterlijke aard is het de centrale gemeente. De omvang en samenstelling van de wijkgemeenten zijn vanzelfsprekend van invloed op de mogelijkheden van de centrale gemeente. De gemeente zal het inhoudelijke en financiële beleid hierop af moeten stemmen.

Het financiële beleid zal gericht moeten zijn op een gezonde en op continuïteit gerichte financiële huishouding met een scherp oog voor de behoeften in de gemeente. Het vinden van een verantwoord evenwicht daartussen vormt de kern van het beleid. Het voorzien in de gezamenlijk erkende behoeften vraagt als het gaat om het beschikbaar stellen van geldmiddelen om onderlinge solidariteit.

Wij weten dat de kerk niet door beleidsplannen wordt geregeerd, maar door onze Heere Jezus Christus, die Zijn Kerk Zelf bestuurt door Zijn Woord en Geest. Wij hopen dat dit mede in ons beleid gestalte zal krijgen.

1.2 Huidige situatie

Vanaf omstreeks het jaar 2000 staan de middelen voor het kerkenwerk onder druk en wordt met zorg gekeken naar mogelijke toekomstige tekorten. Op dit punt is de afgelopen jaren actief beleid gevoerd. De Algemene Kerkenraad acht het van groot belang dat het pastoraat zo veel als mogelijk op niveau blijft en dat daarvoor blijvende inspanningen worden gedaan om financiële ondersteuning van gemeenteleden te verkrijgen en te behouden. De Algemene Kerkenraad is zich daarbij zeer wel bewust van de verantwoordelijkheid voor de langere termijn.

Juist ook met het oog op die langere termijn is de ontwikkeling van een eigen wijkgemeente in Dragonder-Oost/Veenendaal-Oost ter hand genomen en heeft de Algemene Kerkenraad in de vergadering van 16 juni 2011 besloten om deze wijkgemeente in opbouw de status van een zelfstandige wijkgemeente toe te kennen.¹ Aan voornoemde besluitvorming is, zeker gelet op de algemene financiële zorgen binnen de Algemene Kerkenraad, een proces van zorgvuldige afweging voorafgegaan. Basis voor deze afweging vormden vooral de rapporten van diverse commissies (waaronder de Commissie wijkherindeling (2005), de Beleidsplancommissie (2009) en de Adviescommissie Invulling Beleidsplan (ACIB, 2011)), de meerjarenramingen van het College van Kerkrentmeesters en de gemeenteavonden waar voornoemde rapporten zijn toegelicht (Algemene Kerkenraad – College van Kerkrentmeesters, najaar 2010). In deze achterliggende jaren is getracht de inkomsten te doen stijgen (norm: jaarlijks 3,6%). De inspanningen hiertoe (commissie Geldwerving, College van Kerkrentmeesters)

¹ Goedgekeurd door classis d.d. 14 september 2011.

zijn gedeeltelijk geslaagd. In de achterliggende jaren zijn dan ook (nog steeds) geen ingrijpende maatregelen genomen.

Bekend is dat zowel het aantal leden als het aantal pastorale eenheden op centraal niveau gestaag afneemt (1,1 % per jaar). Zo daalde het aantal leden van 14.882 per 1 januari 2003 naar 12.126 per 1 januari 2013 (terwijl de burgerlijke gemeente groeide met 2.064 inwoners in deze 10 jaar). Het aantal pastorale eenheden daalde in die periode van 7.122 per 1 januari 2003 naar 6.317 per 1 januari 2013. Landelijk is sprake van een daling van het aantal leden van circa 2,5% per jaar. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat deze trend zich niet zal doorzetten.

De daling van het aantal pastorale eenheden heeft zich min of meer in alle wijkgemeenten voorgedaan. De nieuwbouwgemeente Dragonder-Oost/Veenendaal-Oost zag het aantal pastorale eenheden toenemen van 145 per 1 januari 2008 naar 275 per 1 januari 2013. Voorts valt op dat zich de laatste jaren verschuivingen tussen de wijkgemeenten hebben voorgedaan die zijn toe te schrijven aan de effecten van perforatie. Uit de gegevens naar de stand van 1 januari 2013 kan opgemaakt worden dat van een evenredige verdeling van het aantal pastorale eenheden over de wijkgemeenten geen sprake is. Zo wordt duidelijk dat de wijkgemeenten 2 en 4 met respectievelijk 988 en 869 pastorale eenheden in verhouding tot de andere wijkgemeenten relatief groot zijn. De wijken 3 en 6 zijn relatief klein en - in iets mindere mate - ook de wijken 5 en 8. Gesteld mag worden dat de in- en uitbreidingen van de Gemeente Veenendaal een verdere afname van het aantal pastorale eenheden niet heeft weten te voorkomen.

De rekening van de Hervormde Gemeente Veenendaal heeft de laatste tien jaar met uitzondering van 2005 en 2006¹ een exploitatietekort laten zien. Het exploitatietekort over 2011 bedraagt € 97.492. Hierbij dient opgemerkt te worden dat zonder de met de inzet van vrijwilligers gerealiseerde besparingen het exploitatietekort boven de € 100.000 zou zijn uitgekomen. De kostenbesparende maatregelen hebben zich tot nu toe niet gericht op het pastoraat. Voor 2012 was er een overschot van € 639.244, met name als gevolg van incidentele baten door de verkoop van Elim en de pastorie aan de Buurtlaan. Bepalend voor de vraag of al dan niet moet worden ingegrepen zijn van jaar tot jaar met name de uitkomsten van de Actie Kerkbalans geweest. Hierin is vanaf 2012 een duidelijke en zorgelijke ontwikkeling zichtbaar.

De Actie Kerkbalans 2013 heeft naar de stand van 30 april 2013 een bedrag van € 1.160.000 opgebracht. Hoewel dit bedrag met € 115.000 (dit is 9%) bij het begrote bedrag van € 1.275.000 achterblijft, zijn er ook zaken waarover wij als gemeente dankbaar mogen zijn. Dankbaar omdat een aanzienlijk aantal gemeenteleden opnieuw gehoor heeft gegeven aan de voortdurende oproep het gemeentewerk financieel te steunen. Zij zijn zelfs in deze moeilijke economische omstandigheden bereid meer dan in voorgaande jaren te geven (zie de toename van de gemiddelde bijdrage).

Desondanks moet worden vastgesteld dat niet alle gemeenteleden in staat en/of bereid zijn aan voornoemde oproep gehoor te geven. Daarmee geeft de opbrengst van de Actie Kerkbalans 2013 een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren te zien. Dit kan als volgt worden weergegeven (naar de stand van medio februari 2013²):

¹ Hierbij moet opgemerkt worden dat de over deze jaren gepresenteerde exploitatieoverschotten vooral zijn toe te schrijven aan nog niet ingevulde predikantsplaatsen.

² De hier weergegeven ontwikkeling is gebaseerd op de toezeggingen van de gemeenteleden. Daarnaast worden ook bedragen zonder toezegging ontvangen. Met dit laatste is in dit overzicht geen rekening gehouden.

	Uitkomst KJ 2009		Uitkomst KJ 2010		Uitkomst KJ 2011		Uitkomst KJ 2012		Uitkomst KJ 2013	
	€	Aantal	€	Aantal	€	Aantal	€	Aantal	€	Aantal
Vrijwillige bijdrage per leeftijdscategorie:										
0 - 20 jaar	4.538	133	3.675	133	4.143	110	3.079	99	2.815	105
20 - 40 jaar	257.530	1.530	245.871	1.437	238.033	1.291	227.272	1.209	208.709	1131
40 - 60 jaar	398.635	1.783	409.174	1.734	424.369	1.721	416.401	1.607	404.401	1528
60 - 75 jaar	277.694	1.403	292.427	1.406	318.706	1.402	315.101	1.392	324.043	1372
75 en ouder	181.315	986	188.117	993	187.841	999	183.177	955	186.192	973
Totaal	<u>1.119.712</u>	<u>5.835</u>	<u>1.139.264</u>	<u>5.703</u>	<u>1.173.092</u>	<u>5.523</u>	<u>1.145.030</u>	<u>5.262</u>	<u>1.126.160</u>	<u>5.109</u>
Gemiddelde bijdrage	192		200		212		218		220	

Uit het hiervoor weergegeven overzicht van toezeggingen kan het volgende worden opgemaakt/geconcludeerd:

- Het totaalbedrag aan toezeggingen neemt na een aantal jaren van stijging vanaf 2012 af. Duidelijk is dat de jaarlijks vereiste stijging van 3,6% (wat nodig is voor handhaving van huidig beleid) niet realistisch is. Dit ondanks de toegenomen inspanningen op het gebied van geldwerving.
- Het aantal toezeggingen daalt van jaar tot jaar. Deze daling doet zich in alle leeftijdscategorieën voor maar zet zich het sterkst door in de voor de toekomst relevante leeftijdscategorieën van 20 - 40 jaar en 40 - 60 jaar.
- Evenals in voorgaande jaren komt een aanzienlijk deel van het totaalbedrag voor rekening van ouderen (60 en ouder). De categorie 60+ blijft in absolute zin stabiel. Hun aandeel is gestegen van 41% in 2009 naar 46% in 2013. Dit vormt op termijn een extra bedreiging voor een gezond financieel meerjarenperspectief.
- De gemiddelde bijdrage steeg in 2013 met 1%. Daarmee bleef de gemiddelde bijdrage voor het eerst in jaren achter bij de prijsinflatie. In voorgaande jaren steeg de gemiddelde bijdrage met 3% tot 6%.

Het hiervoor geschetste perspectief, de verwachte verdere afname van het aantal leden en pastorale eenheden, de structurele exploitatietekorten, de gewijzigde samenstelling van de wijkgemeenten en de tot ontwikkeling komende wijkgemeente Dragonder-Oost/Veenendaal-Oost vragen om ingrepen die leiden tot structurele verlaging van de kosten. Uit voorgaande kan worden opgemaakt dat gemeenteleden niet in staat zijn en zullen zijn de met de huidige en geambieerde omvang van kerkelijke gebouwen, pastoraat en overige medewerkers gemoeide kosten op te brengen¹. Niet ingrijpen, betekent het interen op vermogen en problemen/lasten doorschuiven naar de toekomst. Wel ingrijpen is noodzakelijk om de continuïteit op lange termijn van het gemeente-zijn op peil te houden, maar zal op onderdelen van de gemeente tot keuzes leiden die als zeer pijnlijk worden ervaren.

1.3 Verantwoording van de opzet

Uit voornoemde is op te maken dat om tot een gezonde en op continuïteit gerichte financiële huishouding te komen ingrijpen onvermijdelijk is. Om daarbij tot verantwoorde keuzes te komen worden in hoofdstuk 2 de daarbij van belang zijnde uitgangspunten en/of criteria uiteengezet. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de uit deze uitgangspunten en/of criteria voortvloeiende bezuinigingsrichting weergegeven. De bezuinigingsrichting wordt in hoofdstuk 4 nader uitgewerkt. In hoofdstuk 5 wordt beknopt verslag gedaan van de reacties op het concept beleidsplan en de doorwerking hiervan in dit beleidsplan en de thema's die worden meegenomen in de volgende fase van het te ontwikkelen beleidsplan.

¹ Daarbij spelen ook de moeilijke economische omstandigheden (met als gevolg inkomensdruk en inkomensongelijkheid) een rol.

2 UITGANGSPUNTEN

2.1 Algemeen

In het voorafgaande is de huidige situatie geschetst. Uit die schets kan opgemaakt worden dat voor een gezonde en op continuïteit gerichte financiële huishouding ingrijpen onvermijdelijk is. Om daarbij tot verantwoorde keuzes te komen worden in dit hoofdstuk allereerst de van belang zijnde uitgangspunten en/of criteria weergegeven. Vervolgens worden deze uitgangspunten en/of criteria nader toegelicht.

2.2 Te onderkennen uitgangspunten en/of criteria

Zoals reeds eerder in dit rapport is opgemerkt hebben verschillende commissies zich al eerder gebogen over de beleidsuitgangspunten van de Hervormde Gemeente Veenendaal. Deze uitgangspunten zijn destijds in verschillende rapporten¹ vastgelegd en door de Algemene Kerkenraad bekrachtigd. Omdat deze uitgangspunten en/of criteria ook nu nog actueel zijn wordt op deze plaats hierbij aangesloten. Het gaat daarbij om de volgende uitgangspunten en/of criteria:

- Geografische basisstructuur voor wijkgemeenten
- Onderlinge solidariteit en verscheidenheid
- Vermogenspositie en exploitatie-evenwicht
- Verantwoord investeringsbeleid

2.3 Geografische basisstructuur voor wijkgemeenten

Ten behoeve van een goede vervulling van de missionaire, diaconale en pastorale arbeid wordt een indeling naar wijkgemeenten op basis van geografische grenzen nog steeds wenselijk geacht. De mobiliteit van gemeenteleden is niet dusdanig groot dat een omslag naar mentale wijkgemeenten voor de hand ligt.

Om als gemeente te kunnen functioneren dient de wijkgemeente een zekere schaalgrootte te kennen (zie ordinantie 2-16-4 van de kerkorde).² Bij de indeling van wijkgemeenten is in het verleden door predikanten en wijkkerkenraden meermaals aangegeven dat er sprake dient te zijn van geografisch logische grenzen, waarbij het aspect duurzaamheid een rol dient te spelen. Voorkomen moet worden dat bij de indeling van de wijkgemeenten met gemeenteleden wordt 'gesold'. Ook het aspect 'geestelijke eenheid' wordt bij de indeling van wijkgemeenten van belang geacht. Het moge duidelijk zijn dat er een zekere spanning kan bestaan tussen de kleur van de wijk en het eerder genoemde aspect van 'geografische logische grenzen'. Perforatie blijft in deze beleidsmatig een moeilijk stuurbare factor.

Kleine onderlinge wijzigingen om te komen tot versterking van de natuurlijke geografische ordening van wijkgemeenten dienen te worden overwogen. Naast enkele voorstellen die al worden gedaan kunnen wijkkerkenraden zelf ook nog voorstellen inbrengen.

¹ Commissie wijkherindeling 2005, Beleidsplancommissie 2009, Adviescommissie Invulling Beleidsplan 2011 (ACIB).

² Zo zal zij voldoende leden (jong en oud) moeten hebben om haar taak te kunnen vervullen. Dat komt over het algemeen tot uitdrukking in de instandhouding van een wijkkerkenraad met voldoende leden en het in stand houden van tenminste een predikantsplaats, een (kerk)gebouw en een pastorie. Opgemerkt wordt dat de suggestie om na te denken over kleinere flexibele vormen van gemeente-zijn met een sterker accent op de onderlinge binding in de tweede fase van het beleidsplan wordt meegenomen.

2.4 Onderlinge solidariteit en verscheidenheid

Van wijkgemeenten binnen één centrale gemeente die tot een zelfde modaliteit behoren, mag onderling solidariteit worden verwacht¹. In geestelijk opzicht, in ondersteuning waar nodig, ook in materieel opzicht. De gemeente als geheel dient daartoe de voorzieningen te treffen. Deze solidariteit is echter ook begrensd. Zo kan het zijn dat wijkgemeenten die langere tijd niet in staat zijn om aan de in 2.3 genoemde basisvereisten te voldoen aansluiting zullen moeten zoeken bij andere wijkgemeenten.

Solidariteit betekent ook het aanvaarden van eventuele consequenties op de langere termijn. Van belang daarbij is dat wijkgemeenten zich daarin solidair tonen met wijkgemeenten waarvoor de consequenties zich eerder voordoen. Daarnaast hebben de wijkgemeenten binnen zekere grenzen de mogelijkheid en de noodzaak om eigen financiële acties te kunnen voeren. De verscheidenheid tussen de wijkgemeenten wordt in dit voorstel gezien als een integraal onderdeel van het functioneren van de gemeente (conform het vorige beleidsplan).

2.5 Vermogenspositie en exploitatie-evenwicht

Bij de noodzaak om te gaan bezuinigen dient een visie te worden ontwikkeld op de relatie tot de vermogenspositie van de gemeente. Met het oog op een mogelijk tijdelijke ongunstige financiële ontwikkeling wordt het noodzakelijk geacht om een zeker weerstandsvermogen aan te houden. Dit kan worden omschreven als het minimale vermogen dat de gemeente nodig heeft om het gemeentewerk doorgang te kunnen laten vinden bij onverwachte ongunstige situaties zonder dat de toevlucht moet worden genomen tot ingrijpende financiële noodmaatregelen.² Daarbij is een sluitende exploitatie in meerjarenperspectief van groot belang. Van interen op dit deel van het vermogen kan geen sprake zijn. Wel kan een surplus aan vermogen worden aangewend om een periode van ombuigingen te overbruggen.

2.6 Verantwoord investeringsbeleid

Een verantwoord investeringsbeleid vraagt om een van jaar tot jaar geactualiseerde investerings- en financieringsbegroting. De in voornoemde investerings- en financieringsbegroting opgenomen investeringen mogen het eerder genoemde uitgangspunt van een sluitende exploitatie niet in gevaar brengen. Mocht dat wel dreigen te gebeuren dan zullen investeringsbeslissingen daarop aangepast moeten worden.

¹ De kerkordelijke wijziging is oorspronkelijk gemaakt voor overgang naar een andere modaliteit, maar bij de uitvoering bleek dat binnen de modaliteit van de Gereformeerde Bond veel interne overgangen waren. Dit proces is binnen Veenendaal herkenbaar. De verscheidenheid laat zich zien in interne verschillen op punten zoals accenten in de prediking, liturgische verschillen en pastoraal beleid. Tegelijk wordt ook de verbondenheid in dezelfde gereformeerde traditie ervaren, waarvan het roulatieschema een symbool is, evenals tal van centrale activiteiten.

² Hierbij kan worden gedacht aan: externe financiering (dure leningen aangaan om betalingen te kunnen doen), niet kunnen voldoen aan verplichte afdrachten, niet kunnen voldoen aan voorgenomen beleid ten aanzien van Dragonder-Oost/Veenendaal-Oost, normaal onderhoud aan gebouwen niet meer kunnen verrichten en kosten hierdoor alleen maar toenemen.

3 BEZUINIGINGSRICHTING

3.1 Algemeen

Naar aanleiding van de "Eerste notitie Beleidsplancommissie, fase 1, versie april 2013", heeft de Algemene Kerkenraad tijdens de vergadering van 25 april 2013 de beleidsplancommissie verzocht de in deze notitie opgenomen bezuinigingsrichtingen nader uit te werken. Omdat bij ongewijzigd beleid substantiële exploitatietekorten ontstaan valt aan het nemen van ingrijpende maatregelen die ook het pastoraat en het aantal wijkgemeenten en predikanten zullen raken, niet te ontkomen.

Onderstaand is in tabelvorm een prognose gegeven vande ontwikkeling van de financiële tekorten bij voortzetting van het huidige beleid (dus zonder financieel ingrijpen). De getallen zijn exclusief mutaties in fondsen en voorzieningen en buitengewone baten en lasten.

Ontwikkeling exploitatie (1000Euro)		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pastorale een heden		6698	6539	6421	6321	6317	6245	6175	6105	6035	5967	5899	5832	5766	5701	5636	5572	5509
Totaal baten	MP	1.810	1.850	1.906	1.856	1.732	1.731	1.726	1.718	1.710	1.701	1.685	1.662	1.656	1.645	1.634	1.623	1.611
Totaal lasten	MP	1.733	1.822	1.902	1.778	1.775	1.781	1.830	1.864	1.908	1.953	1.996	2.041	2.081	2.096	2.111	2.126	2.141
Baten minus lasten	MP	77	28	4	78	-44	-50	-103	-146	-197	-251	-312	-379	-425	-451	-477	-503	-530

3.2 Totaalbeeld bezuinigingsvoorstel

In het verlengde van het op 25 april 2013 in de Algemene Kerkenraad besproken scenario "Eerste notitie Beleidsplancommissie, fase 1, versie april 2013" heeft de beleidsplancommissie een totaalbeeld ontwikkeld van een bezuinigingsplan, dat kan worden getypeerd als een 'middenscenario'. Hierbij wordt uitgegaan van een toekomstplaatje waarbij sprake is van een situatie van 6 wijken met 6 predikanten en 6 (kerk)gebouwen. Hiernaast is sprake van een sobere ondersteuning van het pastoraat in de wijken door inzet van kerkelijk werkers. Een optimistisch scenario zou zijn als de totale bijdrage levend geld zich stabiliseert, dat wil zeggen dat de afname in leden gecompenseerd wordt in een hogere gemiddelde bijdrage. Een zwart scenario zou zijn als de afname totaal levend geld zich versterkt doorzet. Deze beiden scenario's zijn niet concreet uitgewerkt. Zij werken hetzij positief hetzij negatief door op het aantal wijken en predikanten gecombineerd met een mindere dan wel verdere versoering van de ondersteuning in het pastoraat. In de vergadering van de Algemene Kerkenraad is dit beeld besproken alsmede de stappen daartoe (lees samenvoeging van wijken 3 en 6, later 5 en 8 en zo nodig 1 en 7).

Hoewel de beleidscommissie het belang onderschrijft van een open keuze heeft zij geen andere scenario's ontwikkeld. Het voorliggende plan sluit sterk aan bij de bezinning van de laatste 10 jaar en bevat de nu noodzakelijke maatregelen in een goede onderlinge samenhang. Op momenten dat de situatie minder erg wordt dan geschetst in de prognose of juist zorgelijker wordt dan in dit middenscenario voorzien blijft het mogelijk om flexibel te reageren.

Wel dient de totale last van gebouwen op de begroting nauwkeurig te worden gevolgd. Per vier jaar kan, in samenhang met een nieuw beleidsplan, opnieuw worden gekeken naar de verhouding tussen uitgaven voor pastoraat en gebouwen. Wanneer de ontwikkelingen zich gunstiger ontwikkelen wordt het toekomstbeeld in 2017 heroverwogen. Daarbij kan ook aandacht zijn voor eventueel veranderde onderlinge verhoudingen tussen de wijken (perforatie-effecten).

De van voornoemd middenscenario deel uitmakende onderdelen worden in het vervolg van dit hoofdstuk nader toegelicht. Het betreft:

1. Reductie van het aantal wijken
2. Versobering van de tabel voor pastorale bijstand
3. Temporiseren en versoberen Veenendaal-Oost
4. Evenwicht in vermogen met het begroten van middelen voor kwaliteitsverbetering
5. Verkoop van een (kerk)gebouw per 1 januari 2017
6. Op peil houden van inkomsten (met een evenwicht in de exploitatie)

3.3 Alternatieven

Er is tijdens een overleg van de beleidsplancommissie met vertegenwoordigers van de landelijke kerk opnieuw nagedacht over mogelijke alternatieve bezuinigingsmogelijkheden. De conclusie is echter dat die er niet zijn. Bij het horen van de gemeente (wijkgemeenten) zijn veel alternatieven aan de orde geweest, maar bleken geen geschikte alternatieven aanwezig. Wel zijn nieuwe alternatieven genoemd, die zijn toegevoegd aan onderstaand overzicht.

Er zijn een aantal alternatieven aan de orde geweest, waarbij de volgende reactie wordt gegeven

Gebouw verkopen	Een alternatief om sterker in te grijpen in de sfeer van de gebouwen is niet reëel. Gebouwen drukken veel minder op de exploitatie (vermogen in gebouwen die moeilijk verkoopbaar zijn en ook nodig voor het gemeente zijn).
Inzet vrijwilligers	Dit is de laatste jaren volop gedaan. Er kan gekeken worden of er bij onderhoud en aanpassingen van gebouwen nog meer bespaard kan worden, maar dit wordt niet kansrijk geacht. Met het langer doorwerken in de maatschappij komen er ook minder vrijwillige ouderen beschikbaar.
Vermogen gebruiken om tekorten aan te vullen	Dit zou een aantal jaren kunnen, maar schuift de rekening door naar de toekomst. Dit is geen solide meerjarenbeleid.
Kleine vitale gemeenten vormen	Er is ook samen met Nico Grijsenhout gekeken naar de optie om niet samen te voegen, maar in geloof te zoeken om voort te gaan als een kleine, vitaliserende gemeente met sobere voorzieningen. Meerdere gemeenteleden hebben dit aspect van kleine, flexibele en sterk op de onderlinge gemeenschap gerichte gemeentevormen onderstreept. Dit lijkt weinig aan te sluiten bij ons huidige kerk-zijn, maar is wel als alternatief voorgelegd aan de desbetreffende wijken, die daarvoor een beroep zouden kunnen doen op het meedenken van Nico Grijsenhout. Verder zal deze visie op de toekomst, inclusief de wijze van kerk-zijn, nader aandacht krijgen in fase 2 van het beleidsplan.
Geen kerk bouwen in Veenendaal-Oost	Met het besluit (in 2005/2006) voor het model 8+1 is ervoor gekozen om in deze nieuwbouwwijk zichtbaar aanwezig te zijn. Er is nu geen reden om aan de haalbaarheid van een volwaardige wijk te twifelen. Financieel gezien heeft dit meer consequenties voor het vermogen dan voor de exploitatie. Terugloop in bestaande wijkgemeenten mag niet leiden tot stopzetten van de ingeslagen route voor opbouw van deze nieuwe wijkgemeente. Wel wordt een go-no-go aanpak gehanteerd.

Wijk3 en 6 gaan zelfstandig door als kleine wijkgemeente	Deze wijken kunnen dan samen één predikantsplaats delen. Dit is niet uitgewerkt, maar zou wanneer dit draagvlak heeft in de betreffende wijkgemeenten uitgewerkt kunnen worden.
Meer inkomsten door meer collecten	Dit alternatief is niet gewenst vanuit het doel om per zondag in de regel slechts een kerkrentmeesterlijke collecte te houden en het bewust geefgedrag te stimuleren. De extra maandelijkse collecte is een noodgreep en blijft uitzondering op de regel. Belangrijkste factor bij de daling van collecte-inkomsten is het verminderd kerkbezoek.
Grote centrale acties organiseren die zowel financieel als gemeenschapsvormend werken	Grote acties voor financiële doelen liggen meer op de weg van de wijkgemeenten. Het is mogelijk als er een eenmalig centraal doel is. Dit verder neerleggen bij de commissie Geldwerving. Het aspect van de gemeenschapsbevordering zou mogelijk meer geschikt zijn voor diaconale acties. Meenemen in tweede deel van de beleidsplanvorming.
Meer en sneller gebouwen verkopen, bijvoorbeeld Eltheto	De optie om versneld bezit te verkopen behoort tot het financieel beleid (bijvoorbeeld pastorieën die niet meer nodig zijn of niet echt geschikt voor een predikantsgezin). Naar de verkoop van Eltheto is in 2011 (ten tijde van de aankoop van Markt 10) onderzoek gedaan waarbij is gebleken dat dit gebouw noodzakelijk is en blijft voor wijkgemeente 2.

In de volgende paragrafen wordt het gekozen alternatief verder uitgewerkt (het middenscenario), aangevuld met de wijzigingen die zijn aangebracht op basis van het horen van de gemeente.

3.4 Stappen naar de toekomst: 6 wijken en 6 predikanten

Om tot het geschetste toekomstplaatje (lees het weten terug te dringen van substantiële exploitatietekorten) te komen moet er op een geschikt moment tot reductie van predikantsplaatsen worden overgegaan. Bij die reductie speelt vanzelfsprekend de grootte van de wijkgemeente een rol.

Sinds de jaren 90 wordt het getal van 750 Pastorale Eenheden als norm gehanteerd voor de normale omvang van een wijkgemeente. Als indicatie dat een wijkgemeente te klein is wordt de grens van 600 Pastorale Eenheden gehanteerd.

Getalsmatig komt dat in de wijken 3 en 6 het eerst aan de orde. Daarbij dient zich in 2014 ook een natuurlijk moment aan, omdat twee predikanten met emeritaat gaan.

Maatregel 1: reductie van het aantal wijken

De wijken worden als volgt gereduceerd:

- Per 1 januari 2014 worden de wijken 3 en 6 samengevoegd. Formalisering van deze samenvoeging zal later in 2014 plaatsvinden.
- Op basis van de financiële en getalsmatige ontwikkelingen worden op een geschikt moment vanaf 2017 de wijken 5 en 8 samengevoegd.
- Rond 2021 worden op een geschikt moment stappen gezet naar samenvoeging van de wijken 1 en 7.

Bij deze samenvoegingen zijn wel enkele voor de hand liggende wijzigingen van wijken aan te geven:

- Bij samenvoeging van de wijken 3 en 6 kan het thans nog onder wijkgemeente 6 vallende deel van Dragonder-Oost (Gelders Benedeneind, Benedeneind, Grebbeweg, Dragonderweg, Meentdijk, Zuiderkade, Spitsbergenweg, Rauweveldseweg en Polderweg) aan wijkgemeente 9 (Veenendaal-Oost) worden toegevoegd.
- Zodra de samenvoeging van de wijken 5 en 8 wordt gerealiseerd kunnen de straten die ten Oosten van de rondweg West liggen over van wijkgemeente 8 naar wijkgemeente 2 ('t Hoorntje), te weten: Anjerstraat, Boterbloemstraat, Dahliastraat, Davidsplein, Davidsstraat, Gladiolenstraat, Goudsbloemstraat, Korenbloemstraat, Leliestraat, Rozenstraat en Zonnebloemstraat.

De wijkgemeenten en wijkkerkenraden worden uitgenodigd eventueel andere wensen op dit terrein in te brengen.

De samengevoegde wijken worden zo groot dat er aanvullend bijstand in het pastoraat nodig is. Wanneer dat volgens de vigerende tabel gebeurt levert dat te beperkte daadwerkelijke besparingen op. Daartoe dient de inzet van bijstand in het pastoraat gemeentebreed te worden herzien. Het voorstel daartoe is verderop geformuleerd onder 3.5. Alleen bij een gunstige ontwikkeling of drastische veranderingen in de verhouding tussen wijken onderling zou een dergelijke beslissing anders uit kunnen vallen. De Algemene Kerkenraad zal in deze situaties de betreffende wijkgemeenten in de gelegenheid stellen hun overwegingen kenbaar te maken.

Het is belangrijk dat alle leden van wijken die worden samengevoegd pastoraal zorg ontvangen. Ook wanneer de keuzen van een wijkkerkenraad en/of de Algemene Kerkenraad niet worden gedeeld, worden deze leden vanuit hun eigen wijk pastoraal terzijde gestaan bij hun overwegingen en keuzen.

3.5 Compensatie pastorale bijstand

Zoals genoemd zal alleen de reductie van het aantal predikanten onvoldoende effect hebben op de financiële stand van zaken wanneer dit volgens de huidige normen met pastorale bijstand wordt gecompenseerd. Daarom is de verdeling en de hoeveelheid bijstand in het pastoraat nader beschouwd.

De huidige regeling bevat een norm voor extra dagdelen pastoraat voor omvangrijke wijken en is lastig te relateren aan de werkdruk die pastoraat echt geeft. De regeling is ontstaan toen arbeidstijdverkorting werd uitgeruild tegen een dagdeel pastorale bijstand. In tijden van groei geeft de inzet van pastoraal werkers flexibiliteit. In tijden van krimp beperkt het echter de flexibiliteit. Dit automatisme wordt gestopt. Als compensatie wordt de standaardomvang van een wijkgemeente gesteld op 600 Pastorale eenheden.

Om aan de zorgen over de vermindering van bijstand pastoraat tegemoet te komen wordt het oorspronkelijke voornemen inzake bijstand pastoraat (normen 700-150) verruimd naar 650-100. De gevolgen hiervan zijn af te lezen uit de hierna weergegeven tabel. Jaarlijks wordt de situatie gepeild (per 1 juli) en om de twee jaar kan op basis van de peilresultaten de uitvoering worden gewijzigd, evenals op natuurlijke momenten. Een deel van het vermogen wordt gebruikt om afbouw pastoraat geleidelijk (lees op natuurlijke momenten) te laten verlopen. Tegelijkertijd wordt onderzocht hoe de situatie van de Hervormde Gemeente Veenendaal zich verhoudt tot de situatie in soortgelijke gemeenten (Barneveld, Ede en Putten).

Per 1 januari 2014 wordt de pastorale bijstand ingezet volgens de volgende uitgangspunten:

Een wijkgemeente heeft standaard 600 Pastorale Eenheden. Een predikant besteedt een derde van zijn tijd aan pastoraat en heeft daarmee 1 dagdeel voor 200 Pastorale Eenheden. Vanaf 650 Pastorale eenheden bestaat er recht op pastorale bijstand volgens de norm 1 dagdeel pastorale bijstand voor 100 pastorale eenheden.

Maatregel 2: Sobere tabel voor pastorale bijstand

Onderstaande tabel geeft de voor toekenning van pastorale bijstand geldende nieuwe tabel (tot en met 2013) weer. Standaard heeft elke wijk 1 vast dagdeel bijstand, aangevuld op basis van onderstaande tabel:

PE	Dagdelen
0	0
650	1
750	2
850	3
950	4
1050	5
1150	6
1250	7
1350	8

Toepassing van de hiervoor weergegeven tabel geeft de volgende effecten:

Wijken	Situatie 2013	2014 (concept beleidsplan)	2014 (definitief beleidsplan)
1	3	1	2
2	4	2	4
3	1	-	-
4	4	2	3
5	2	1	1
6	1	-	-
7	1	0	1
8	1	0	0
9	0	0	0
3+6		4	6
	17	10	17

Hierbij is het noodzakelijk te bewaken dat de werkdruk voor predikanten niet te hoog wordt. Door de wijkkerkenraden dienen er duidelijke afspraken gemaakt worden over de verdeling tussen de verschillende kerntaken (prediking, pastoraat en theologisch leiderschap). Ook het verwachtingspatroon bij de gemeenteleden dient de aandacht te hebben. Van wijkkerkenraden wordt dan ook verwacht dat zij deze herbezinning op de pastorale bearbeiding tijdig agenderen! Periodiek zal de algemene kerkenraad evalueren of het mogelijk is andere werkwijzen te realiseren (meer inzet ouderlingen, gemeenteleden, emeriti enzovoorts). Daarbij wordt het stellen van termijnen wenselijk geacht (nieuwe tabel is niet vrijblijvend). De evaluatie zal jaarlijks op de agenda worden gezet, te beginnen in september 2014.

Vanaf 1 juli 2014 zal sprake zijn van een nader uit te werken overgangperiode, rekening houdend met aangegane verplichtingen en natuurlijke momenten.

Het motto 'Pastoraat gaat voor stenen' is te eenvoudig. Wel wil de gemeente bij bezuinigen het aandeel 'pastoraat' in de begroting minimaal op een evenredig deel behouden (binnen de exploitatie).

3.6 Temporiseren Veenendaal-Oost

Al enige jaren terug heeft de Algemene Kerkenraad besloten om met een kerkelijk centrum in Veenendaal-Oost aanwezig te zijn. Aan dit besluit is een zorgvuldig besluitvormingsproces vooraf gegaan, waarbij wijkkerkenraden en wijkgemeenten gekend en gehoord zijn. De Algemene Kerkenraad is zich er zeer wel van bewust dat dat van andere wijkgemeenten het nodige vraagt. De Algemene Kerkenraad staat, zonder afbreuk te doen aan de noodzaak van voornoemde aanwezigheid, een sober financieel beleid in deze voor. In dat licht dienen de hier weergegeven maatregelen te worden gezien.

Huisvesting.

Voor wat betreft terugdringing van het investeringsniveau is het noodzakelijk dat er kritisch wordt gekeken naar de kosten die zijn gemoeid met de huidige initiatieven in Veenendaal-Oost.

Voor de definitieve huisvesting is nu € 1,1 miljoen gespaard voor een gebouw dat momenteel voor € 2,3 miljoen is begroot. In het kader van de versoering wordt gezien of er een kerk te bouwen is voor € 1,8 miljoen en dit te realiseren in 2020 (de exacte datum zal samenhangen met de overige ontwikkelingen van dit project, dat in nauwe samenwerking met de Stichting Hervormde Scholen (SHS) zal worden uitgevoerd).

Scenario's dienen in september/oktober 2013 te worden uitgewerkt of en hoe dit investeringsbedrag tot maximaal € 1,8 miljoen kan worden terug gebracht.

In de huidige meerjarenraming wordt uitgegaan van het aantrekken van vreemd vermogen. Dit is gezien de exploitatietekorten niet verantwoord. Het financieel uitgangspunt is dat er geen vreemd vermogen wordt aangetrokken voor nieuwe investeringen.

Verhouding pastoraat en wijkopbouwwerk

Momenteel worden in wijkgemeente 9 werkzaamheden verricht op basis van 0,67 predikantsplaats. Gepland was deze predikantsplaats uit te breiden naar 1,0 predikantsplaats in 2014. Gezien de stagnerende groei in de oplevering van woningen wordt de eventueel noodzakelijke groei in capaciteit jaarlijks gezien in lijn met de groei van het werk.

Maatregel 3: Versoering Veenendaal Oost

In samenhang met de ingrijpende keuzes in het geheel van de gemeente worden de plannen voor Veenendaal-Oost waar mogelijk versoerd en in samenhang met de vertraagde groei getemporeerd.

De reservering van gelden voor Veenendaal-Oost wordt versoerd door:

- Te stoppen met sparen in 2020 op een niveau van € 1,8 miljoen. Dan is er 15 jaar voor Veenendaal-Oost gespaard.
- De nieuwbouw te limiteren tot taakstellend € 1,8 miljoen (prijspeil 2013).
- In aansluiting op voornoemd voorstel de toevoegingen aan het Spaarfonds Veenendaal-Oost te verminderen door uitsluitend de inkomsten uit het Verjaardagsfonds en rentebaten aan het fonds toe te voegen, waardoor meer gelden vrijkomen voor bijstand pastoraat in andere wijkgemeenten. De collecten voor Veenendaal-Oost blijven in beginsel gehandhaafd voor de exploitatielasten van deze wijkgemeente in opbouw.
- Eventuele kosten voor tijdelijke voorzieningen aan deze € 1,8 miljoen te onttrekken.
- De stap naar een fulltime predikantsplaats in lijn te brengen met de groei van de wijk.

De Algemene Kerkenraad heeft ingestemd met navolgende naar aanleiding van de reacties van gemeenteleden geformuleerde voorstellen:

- a. Het standpunt dat gemeenteopbouw begint vanuit de eredienst te handhaven en daarmee te benadrukken dat het van belang is dat er een herkenbare plek in Veenendaal-Oost is waar wijkgemeente 9 haar zondagse erediensten kan houden en waar door de week activiteiten kunnen worden ontplooid.
- b. In de eerstkomende jaren (lees gedurende de ontwikkeling van wijkgemeente 9) onderkomen van derden te huren.
- c. De ontwikkeling van wijkgemeente 9 (Veenendaal-Oost) de komende jaren nauwgezet te volgen en voorafgaand aan een definitieve beslissing vast te stellen of de reële verwachting bestaat dat deze ontwikkeling leidt tot een duurzame wijkgemeente zodanig dat de beoogde investering in een multifunctionele accommodatie verantwoord is.
- d. De uitbreiding van de werktijdsfactor van de predikantsplaats eveneens afhankelijk te stellen van de ontwikkeling van de wijkgemeente. Toets moment hiervoor: jaarlijks (eerst in januari 2015) alsmede op natuurlijke momenten (zoals vacatures).
- e. Extra uren voor opbouwwerk in Veenendaal-Oost nader te kwantificeren met duidelijke afspraken. Deze afspraken zouden betekenen dat met uitbreiding van de werktijdsfactor de factor opbouwwerk (deels) wordt afgebouwd.

Solidariteit

De groei van Veenendaal-Oost doet een beroep op de onderlinge solidariteit van de wijkgemeenten. De solidariteitsbijdrage dient in de begroting en de geldwerving gescheiden van de reguliere exploitatie te zijn en daardoor voldoende herkenbaar voor de hele gemeente. Dit maakt ook de reguliere exploitatie beter zichtbaar.

3.7 Vermogenspositie

De Hervormde Gemeente Veenendaal mag zich bevoorrecht weten met een vermogen van € 4,7 miljoen (eind 2012). Het meeste hiervan ligt echter vast in gebouwen. In de huidige meerjarenbegroting (lees voor ingrijpen) wordt zodanig ingeteerd op het beschikbare vermogen dat het College van Kerkrentmeesters zich genoodzaakt ziet vreemd vermogen (lees een hypothecaire geldlening van € 1,3 miljoen) aan te trekken. Het aantrekken van leningen wordt echter niet verantwoord geacht en is gelet op de huidige omvang van het vrije vermogen binnen het herziene beleid ook niet noodzakelijk. Het vrije vermogen zal deels (zie nieuwe financiële meerjarenraming) worden aangewend om de voorgestelde ombuigingen op een passend moment in te voeren. Het moge duidelijk zijn dat de in dit beleidsplan opgenomen maatregelen om verschillende redenen niet van vandaag op morgen zijn te realiseren.

Maatregel 4: Begroten van middelen voor verbetering

In het concept beleidsplan was een bedrag opgenomen als jaarlijkse ruimte voor verbeteringen. Dit zouden ook verbeteringen aan gebouwen kunnen zijn. Hierop is door meerdere gemeenteleden kritisch gereageerd: verminderen van pastoraat en tegelijk investeren in gebouwen? De gemeenteleden gehoord hebbend is de Algemene Kerkenraad van mening dat de aandacht voor kwaliteitsverbetering van gebouwen belangrijk blijft, maar moet passen binnen de begroting en de fondsen voor onderhoud aan gebouwen. Uitgaven voor verbeteringen zullen dan ook kritisch worden getoetst op noodzaak en wenselijkheid.

Maatregel 5: (kerk)gebouw verkopen

Maatregel:

- In 2017 een (kerk)gebouw te verkopen (Vredeskerk, Hoeksteen of een ander (kerk)gebouw)

Door de samenvoeging van de wijken 3 en 6 zal ook op termijn een (kerk)gebouw overbodig worden. Om die reden zullen tijdig voorbereidingen voor verkoop getroffen moeten worden. Bij de keuze welke (kerk)gebouwen zullen worden behouden en welk (kerk)gebouw zal worden afgestoten kunnen een drietal stappen worden onderkend:

1. Waarderen:

Aan de hoofdfunctie en deelaspecten waarop een accommodatie beoordeeld kan worden, wordt een bepaalde waardering gegeven.

2. Toetsen:

Bestaande gebouwen worden getoetst op de verschillende hoofdfuncties en deelaspecten. Dit kan door per (kerk)gebouw een waarderingscijfer (tussen 1 en 10) te geven aan ieder onderdeel.

3. Kiezen:

Deze stap in het proces is de uiteindelijke keuze voor één van de (kerk)gebouwen. De stap bestaat uit een advies van de in het leven geroepen voorbereidingscommissie aan de Algemene Kerkenraad.

Verkoop wordt per 1 januari 2017 gerealiseerd of zo spoedig mogelijk daarna.

3.8 Inkomsten

Om het middenscenario financieel mogelijk te maken is wel een stabilisering van het huidige inkomstenniveau van levend geld vanaf 2015 noodzakelijk. Beleid dient te worden ontwikkeld hoe dit te stimuleren.

Maatregel 6 Inkomsten op peil houden

Er wordt beleid ontwikkeld om het huidige inkomsten niveau vanaf 2016 op peil te houden.

3.9 Overige ontwikkelingen

Bovenstaande analyse gaat uit van de huidige taken. Door maatschappelijke ontwikkelingen als een terugtrekkende overheid kunnen er nieuwe taken op de kerk af komen.

Het oppakken hiervan zal ook middelen kosten, maar dit kan alleen worden opgepakt bij een sluitende exploitatie.

4 NIEUWE FINANCIËLE MEERJARENRAMING

Op basis van de maatregelen ontstaat een nieuwe financiële meerjarenraming.

De conclusie is dat:

- De ombuigingen het mogelijk maken tot 2019 met een positief exploitatie saldo te werken.
- Er dan niet geleend hoeft te worden voor Veenendaal-Oost.
- Voor een meer stabiele exploitatie na 2019 het noodzakelijk is om de inkomsten op peil te houden. Het afstoten van nog 1 predikantsplaats in 2021 is dan niet voldoende meer. Voor een positieve exploitatie is zelfs een kleine groei nodig.
- Het noodzakelijk is alle voorgestelde maatregelen uit te voeren.

Onderstaande tabel geeft de meerjarenprognose.

Financiële ontwikkeling tot 2025 (exclusief mutaties in fondsen en voorzieningen en buitengewone baten en lasten)

Ontwikkeling exploitatie (1000Euro)		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pastorale een heden		6698	6539	6421	6321	6317	6245	6175	6105	6035	5967	5899	5832	5766	5701	5636	5572	5509
Totaal baten	MP	1.810	1.850	1.906	1.856	1.732	1.731	1.726	1.718	1.710	1.701	1.685	1.662	1.656	1.645	1.634	1.623	1.611
Totaal lasten	MP	1.733	1.822	1.902	1.778	1.775	1.781	1.830	1.864	1.908	1.953	1.996	2.041	2.081	2.096	2.111	2.126	2.141
Baten minus lasten	MP	77	28	4	78	-44	-50	-103	-146	-197	-251	-312	-379	-425	-451	-477	-503	-530
Ombuigingen																		
Reductie predikantsplaatsen	M1						48	98	108	167	199	205	225	304	311	326	350	359
Nieuwe tabel bijstand	M2						0	0	7	14	7	15	8	8	8	1	-6	-6
Temporiseren Veenendaal Oost	M3						20	15	15	10	5	5	86	114	116	118	120	122
Begroten verbeteringen	M4						0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkoop kerkgebouw	M5						0	0	0	42	44	45	47	48	50	51	53	55
Stoppen daling opbrengsten	M6						0	0	0	8	17	35	58	66	78	91	104	118
Totaal besparingen							68	113	129	233	255	270	366	474	484	497	517	529
Baten minus lasten							17	9	-17	35	4	-42	-13	49	34	20	13	-1
Inclusief M6							17	9	-17	43	21	-7	45	114	112	111	118	117

5 PROCEDURE

De Algemene Kerkenraad heeft de beleidsplancommissie gevraagd voorrang te geven aan het uitbrengen van advies over de te nemen financiële besluiten gelet op de zorgelijke financiële situatie. Dit beoogt een duurzame voortzetting van het gemeentewerk mogelijk te maken, uitgaande van de hoofdlijnen van het bestaande beleidsplan 2009-2012 en de verrichte financiële inspanningen (voor en na 2009). Dit vormt de basis voor het hoofdstuk in het nieuwe beleidsplan (2014-2017). Het bestaande beleid wordt in feite voortgezet en pas in 2014 herzien. Meerdere gemeenteleden en een van de wijkkerkenraden hebben aangegeven deze keuze te betreuren. De Algemene Kerkenraad heeft hiervoor begrip en zal het nieuwe beleidsplan met voorrang ter hand nemen.

Tijdens de vergadering van de Algemene Kerkenraad van 24 juni 2013 is het concept vastgesteld. Dit concept is in de periode augustus/begin oktober aan de gemeente voorgelegd en door de Algemene Kerkenraad en de beleidsplancommissie op wijkavonden toegelicht. In aansluiting daarop zijn gemeenteleden actief geïnformeerd:

- via een toelichting in het kerkblad en regelmatige vervolgb berichten;
- door publicatie van het concept op de website;
- door aanvullingen op de publicatie in de vorm van 'Vragen en antwoorden' op de website, waarbij wordt ingegaan op allerlei vragen naar achtergrondinformatie.

Alle schriftelijk ontvangen reacties (mail en post) zijn verwerkt in een overzicht, van waaruit de ingebrachte zienswijzen zijn bestudeerd of deze aanleiding geven tot aanpassingen van het beleidsplan. Dit overzicht vormt tevens het uitgangspunt voor het verzenden van een persoonlijk antwoord aan betreffende personen na vaststelling van het beleidsplandeel.

De Algemene Kerkenraad heeft het het moderamen in de vergadering van 31 oktober 2013 gemachtigd de correspondentie en de eindredactie van dit beleidsplandeel af te handelen en zo spoedig mogelijk met de wijken 3 en 6 de noodzakelijke stappen tot samenvoeging te zetten.

Bij de consultatie van de wijkgemeenten zijn drie centrale vragen voorgelegd:

1. Deelt u de urgentie voor ingrijpende voorstellen?
2. Kunt u zich verenigen met de uitgangspunten?
3. Op welke punten wilt u onderbouwde alternatieven voorstellen?

De urgentie en de gekozen uitgangspunten worden onderschreven. Een enkele keer wordt gepleit voor het loslaten van de geografische structuur en sterker te kiezen voor mentale gemeenten. Ook worden inhoudelijke punten aangereikt die vragen om meer bezinning in de volgende fase van de beleidsplanning. Nieuw genoemde alternatieven bieden geen houvast voor een andere beleidskeuze. Wel wordt op basis van de reacties extra voorzichtigheid betracht bij het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen. Voor Veenendaal-Oost betekent dit dat een extra go-no-go-moment wordt ingevoerd. Verder is door herschikking in de begroting iets meer budget voor pastorale bijstand beschikbaar.

In het verlengde van de ontvangen reacties worden als bezinningspunten voor de tweede fase van beleidsplanning meegegeven:

- a. De wijze van gemeente-zijn, de onderlinge gemeenschap en mogelijkheden voor kleine, flexibele volwaardige vormen van gemeente-zijn
- b. Oorzaken voor terugloop van ledenaantallen

- c. De verhouding tussen centrale gemeente en wijkgemeenten
- d. De verhouding geografische wijkgemeente en de kleur van elke wijk (in relatie tot perforatieontwikkelingen)
- e. Middagdiensten samen organiseren?

Na vaststelling van dit beleidsplandeel door de Algemene Kerkenraad word de opstelling van het resterende deel van het beleidsplan 2014-2017 met spoed ter hand genomen.

BIJLAGEN

1 Vragen en antwoorden bij het beleidsplan

Deze bijlage is gepubliceerd op de website (als apart document) om de gemeente tussentijds en vollediger te informeren over de onderwerpen waar vragen over leven.

2 Begrippenlijst

Op verzoek van gemeentelieden wordt in deze bijlage de betekenis van enkele begrippen weergegeven.

Begroting:	Schatting van de voor het gemeentewerk benodigde inkomsten en uitgaven.
Beleid:	Doelgerichte en systematische behandeling van zaken die voor het gemeentewerk van belang zijn.
Exploitatie:	De inkomsten en uitgaven van de gemeente.
Rekening:	Jaarlijks overzicht van de financiële situatie van de gemeente. Het bestaat uit een balans, een staat van baten en lasten over het afgelopen jaar, een toelichting op beide, een overzicht van de kasstromen en controleverklaring van de accountant.
Modaliteit:	Een stroming binnen de Protestantse Kerk in Nederland
Pastoraat:	De kerk is bij uitstek de plek waar het gaat om 'omzien naar elkaar'. Dat gebeurt in vele ontmoetingen in het kerkgebouw zelf, maar zeker ook in het pastoraat. Omzien naar bijvoorbeeld ouderen in de wijk, zieken, of mensen in een moeilijke situatie als echtscheiding of werkloosheid. Omzien naar elkaar gebeurt ook in situaties waarin mensen samen een weg zoeken in geloofs- en levensvragen.
Pastorale eenheid:	Een groep geregistreerden die pastoraal een eenheid vormen (deze personen kunnen eventueel op verschillende adressen wonen). Meestal is dit een gezin. Dit kan ook een gezin zijn waarbij mensen inwonen (bijvoorbeeld een ouder, pleegkind), of met kinderen die buitenshuis studeren.
Perforatie:	Lid zijn van de wijk waar men meeleeft. Die mogelijkheid is er. Het is echter niet noodzakelijk. En de Algemene Kerkenraad stimuleert dit niet. Want het is toch zo dat men broeders en zusters niet zelf uitzoekt, die heeft men en krijgt men. Maar het mag en als er aan een aantal voorwaarden is voldaan, zullen de wijkkerkenraden er volledig aan meewerken.
Solidariteit:	Bewustzijn van saamhorigheid en bereidheid om de consequenties daarvan te dragen.
Vermogen:	De waarde van alle bezittingen verminderd met de waarde van alle schulden van de gemeente.